

## Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1918 kl. 1/29 e. m.

*Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av strafflagen m. m., dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 10 och § 12 mom. 1 i värnpliktslagen den 17 september 1914, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.*

*Närvarande:* herrar Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Gezelius\*, Stärner, Rogberg, greve Spens, Petrén Alfred\*, von Sydow\*, Hult\*, Pettersson i Bjälbo\*, Lindqvist i Kosta, Holmdahl\*, Strid, Helger\* och Johanson i Gäre\*.

\*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 25 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 63, vilken, utom i vad den rörde förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare, hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen,
- 2) lag om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 27 februari 1858 angående ordningen och villkoren för utländsk mans upptagande till svensk medborgare,
- 3) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning,

*Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 20 häft. (Nr 28.)*

- 4) lag angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten,
- 5) lag om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål,
- 6) lag om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster,
- 7) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom,
- 8) lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken,
- 9) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål,
- 10) lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917,
- 11) lag om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917,
- 12) lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887;
- 13) lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar,
- 14) lag om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag samt
- 15) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Vidare har Kungl. Maj:t i en samma dag dagtecknad, till lagutskottet hänvisad proposition, nr 67, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av § 10 och § 12 mom. 1 i värnpliktslagen den 17 september 1914.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom en ävenledes den 25 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 68, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet, begärt riksdagens yttrande över ett däri intaget förslag till ändrad lydelse av vissa delar av förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

De lagförslag, varom i de två förstnämnda propositionerna är fråga, hava, i vad desamma hänvisats till lagutskottet, följande lydelse:

1:o)

## Lag

*Propositio-  
nen nr 63.*

### angående ändring i vissa delar av strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 19 §, 3 kap. 13 §, 8 kap. 30 §, 12 kap. 21 §, 13 kap. 6 §, 14 kap. 46 §, 15 kap. 25 §, 16 kap. 16 §, 18 kap. 12 §, 19 kap. 23 §, 20 kap. 14 §, 21 kap. 10 §, 22 kap. 22 §, 23 kap. 1 och 2 §§ samt 25 kap. 12 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

#### 2 KAP.

##### 19 §.

Vissa i lagen bestämda brott kunna medföra, att den brottslige för tid, som nedan sägs, ådömes den påföljd, att han ej må utöva ämbete, tjänst eller annan allmän befattning samt ej är berättigad avgiva röst vid val av riksdagsman eller präst eller att deltaga i kommunal- eller municipalstämmas eller allmän rådstugas eller kyrkostämmas överläggningar och beslut eller eljest rösta i allmänna ärenden, i vilkas avgörande endast den må deltaga, som är i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad. Är någon till sådan påföljd dömd, have han ock förverkat allmän befattning, som av honom innehaves.

Ej må påföljd enligt denna § ådömas, där ej brottet varder belagt med dödsstraff eller med straffarbete i minst sex månader. Påföljden ådömes för alltid, där den dömde gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på livstid, men i annat fall intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven.

#### 3 KAP.

##### 13 §.

Har någon, efter 4, 7 eller 8 §, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader för delaktighet i brott, varå påföljd enligt 2 kap. 19 § för alltid efter lag följa kan: varde då ock påföljd ådömd, efter ty i sistnämnda lagrum sägs.

## 8 KAP.

## 30 §.

Den, som till straff efter 1, 4, 5, 6, 9, 11, 13 eller 15 §, 17 § 1 mom. eller 22 § 1 mom. sig skyldig gjort, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 2, 3, 7, 8 eller 10 § är förfallen till straffarbete i minst sex månader.

## 12 KAP.

## 21 §.

Den, som till straff efter 1, 2, 11 eller 14 § fälles, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 4, 7, 12, 13, 16 eller 18 § prövas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

## 13 KAP.

## 6 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1 eller 2 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

## 14 KAP.

## 46 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 19, 28 eller 40 §, eller i annat fall, än 34 § avser, fälles till straff efter 1 eller 2 § eller 18 § 1 mom., skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 18 § 2 mom. eller 27 § prövas skyldig till straffarbete i minst sex månader.

## 15 KAP.

## 25 §.

Den, som till straff efter 1, 3 eller 5 § eller sista punkten i 8 § fälles, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

## 16 KAP.

## 16 §.

Den, som efter 3 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 1, 2 eller 7 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

## 18 KAP.

## 12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydriad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

## 19 KAP.

## 23 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 4, 7, 8 eller 10 §, 17 § 1 mom. eller 18 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 3 eller 6 § gjort sig skyldig till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader eller efter 5, 9 eller 21 § till straffarbete i minst sex månader.

## 20 KAP.

## 14 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

## 21 KAP.

## 10 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Lag samma vare, om någon efter 9 § gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader.

## 22 KAP.

## 22 §.

Den, som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 §.

## 23 KAP.

## 1 §.

Finnes gäldenär, som kommit i konkurstillstånd, hava övat be-  
drägeri mot sina borgenärer i något av dessa fall:

1. att han under lånat namn köpt egendom och den bland till-  
gångarna ej uppgivit, eller under falskt sken av köp, gåva eller annat  
avtal egendom från konkursboet undandragit, eller annorledes svikligen  
förskingrat, undandolt eller ur vägen skaffat något av sina tillgångar; eller

2. att han i hemligt förstånd med någon föregiven borgenär upp-  
givit eller vidgått falsk skuld; eller

3. att han, där han idkat handel eller annan rörelse, varöver bok  
hållas bör, fört falska böcker, eller sina böcker svikligen förändrat eller  
uppsåtligen förstört, undanstuckit eller oläsliga gjort;

en sådan gäldenär skall dömas till straffarbete från och med två till  
och med sex år, så ock till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständig-  
heterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till sex måna-  
der nedsättas.

## 2 §.

Har gäldenär oredlighet mot sina borgenärer brukat i ty

1. att han, sedan han själv sökt att få sin egendom avträda, eller,  
där konkursen tvungen är, sedan borgenärs ansökning därom honom  
kunnig blev, något av egendomen, borgenärerna till förfång, dock utan  
sviklig avsikt att bereda sig fördel, sålt, uppsåtligen förstört eller annor-  
ledes förskingrat; eller

2. att han, med kännedom om sitt obestånd eller sin oförmåga att  
rätt för sig göra, genom gåva eller annan åtgärd, som till sin följd där-  
med lika är, avhänt sig egendom av sådant värde, att borgenärerna därav  
märklig skada haft eller få kunnat;

dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse; varde ock, där  
han dömes till straffarbete i minst sex månader, dömd till påföljd enligt  
2 kap. 19 §.

## 25 KAP.

## 12 §.

Har ämbetsman, som i 11 § omtalas, genom falska räkenskaper eller böcker sökt dölja sitt tillgrepp, såsom att han uteslutit influtna medel eller upptagit dem såsom restantier, eller å räkning uppfört utbetalningar, som icke skett, eller har han, till bristens döljande, undanskaffat handlingar, företett veterligen oriktiga verifikationer, eller förövat annat sådant bedrägeri; dömes, ändå att han det förskingrade ersätter eller säkerhet därför ställer, till avsättning och straffarbete från och med två år sex månader till och med tio år: varde ock förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas samt dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 §. Äro omständigheterna synnerligen mildrande; må tiden för straffarbetet till ett år nedsättas.

---

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar, då ock följande bestämmelser skola träda i tillämpning:

1. Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare ådömas; i stället varde påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen förbrytaren ådömd, efter ty för varje fall är stadgat.

2. Den, som dömts förlustig medborgerligt förtroende, vare, på grund av bestämmelse i lag eller författning, allenast i samma mån som den, vilken dömts till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, utestängd från behörighet, rättighet eller förmån. Stadganden, som i vidare mån från behörighet, rättighet eller förmån utestänga den, vilken dömts förlustig medborgerligt förtroende eller saknar eller saknat god frejd, varda förty upphävda.

I fråga om rätt till pension gälle dock vad särskilt är stadgat.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frivgivning.

Häri genom förordnas, att 4 § i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frivgivning skall erhålla följande lydelse:

## 4 §.

Har prøvotid, varom i 2 § förmåles, gått till ända, utan att den villkorliga friheten återkallats eller den frigivne på grund av förhållande, som till återkallelse leder, blivit häktad, och föreligger ej heller fall, som i 13 § sägs, vare så ansett, som hade straffet vid frigivningen till fullo avtjänats; dock att jämte straffet ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ej i något fall upphör före prøvotidens utgång.

Vad nu är stadgat om påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen gäller ock ådömd förlust av medborgerligt förtroende.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

angående ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, att 28, 109, 114, 152 och 172 §§ i strafflagen för krigsmakten skola erhålla följande ändrade lydelse:

## 28 §.

Om avsättning och därmed förenad påföljd, som i 15 § är sagd, om mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, så ock om straff, vartill dömas skall, där den, som gjort sig skyldig till avsättning eller till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, ej är i besittning av det ämbete eller den tjänst, vari han sig förbrutit, gälle vad i allmän lag sägs.

Vissa i denna lag bestämda brott kunna medföra ådömande av påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen; och gälle om förutsättning för påföljdens åläggande, om tid, för vilken densamma ådömes, samt om förverkande av allmän befattning, som av den dömd innehaves, vad i samma lagrum är stadgat.

## 109 §.

Den, som gjort sig förfallen till straff efter 106 §, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen. Lag samma vare, om någon efter 102, 103 eller 104 § gjort sig skyldig till straffarbete i minst sex månader.



## 114 §.

Har någon, för egen vinning eller annans fördel eller eljest i olovlig avsikt, i berättelse eller redogörelse angående den under hans befäl ställda avdelning av krigsmakten lämnat oriktig uppgift om krigsfolk, hästar eller tjänstedagar eller angående vapen, ammunition, redskap eller annan krigsförnödenhet; dömes till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Officer eller underofficer, som gör sig skyldig till brott, varom denna § handlar, skall förklaras ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas.

## 152 §.

Den, som gjort sig skyldig till straff efter 134, 136 eller 137 §, varde ock dömd till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Lag samma vare, om någon efter 135 § gjort sig förfallen till dödsstraff eller till straffarbete i minst sex månader, så ock om någon är förfallen till straff för brott, som i 142 § omförmäles, där brottet skett i förrädisk avsikt.

## 172 §.

Den, som för brott, varom i detta kapitel förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst sex månader, skall ock dömas till påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar, då ock följande bestämmelse skall träda i tillämpning:

Förlust av medborgerligt förtroende må ej vidare ådömas. I stället varde påföljd enligt 2 kap. 19 § allmänna strafflagen förbrytaren ådömd.

## Lag

om ändrad lydelse av 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål.

Härigenom förordnas, att 7 § och 15 § 1 mom. i lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål skola erhålla följande ändrade lydelse:

### 7 §.

Begår präst brott, därför han dömes till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller till straffarbete eller till dödsstraff; varde tillika dömd till avsättning, ändå att brottet är begånget utom ämbetet.

### 15 §.

1. Har präst blivit dömd till avsättning eller enligt 14 § skild från ämbete och tjänst, men laga kraft ej kommit å beslutet, eller har han blivit tilltalad för brott, vara påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller straffarbete eller dödsstraff enligt lag kan följa, men dom över honom ej fallit; må domkapitlet, när omständigheterna därtill föranleda, besluta, att han skall avhålla sig från ämbetets utövning till dess annorlunda varder förordnat; och gånge det beslut utan hinder av klagan genast i verkställighet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

om ändrad lydelse av 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster.

Härigenom förordnas, att 26 § 1 mom. i lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster skall erhålla följande ändrade lydelse:

## 26 §.

1. Rösträtt vid prästval tillkomme en var i församlingen mantals-skriven man eller kvinna, som uppnått 21 års ålder och äger att för egen del i kyrkostämmans överläggningar och beslut deltaga, dock ej den, som står under förmynderskap. Hustru till röstberättigad man äge ock, även om hon icke är berättigad att deltaga i kyrkostämmans överläggningar och beslut, rösträtt vid prästval i församlingen, därest hon uppnått 21 års ålder, ej är från deltagande i prästval utesluten på grund av henne ådömd straffpåföljd, ej är främmande trosbekännare eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan och ej heller står under förmynderskap.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å för-  
myndares förvaltning av omyndigs egendom.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning av omyndigs egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

## 4 §.

God man kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder över sig och sitt gods; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan. Ej må annan sådant uppdrag sig avsäga, än den, som icke är bosatt inom den kommun, där valet förrättas; ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att uppdraget fullgöra; den, som efter fyra års tjänstgöring såsom god man är i ordning att

från befattningen avgå; den som uppnått 60 års ålder, samt den, som eljest uppger förhinder, vilket av valmyndigheten godkännes.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

om ändrad lydelse av 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 2 §, 17 kap. 7, 10, 14 och 29 §§ samt 25 kap. 9 § rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

### 1 KAP.

#### 2 §.

Till nämndeman är valbar varje inom valkretsen bosatt man, som är tjugufem år gammal och själv vid nämndemansval rösträtt äger; dock ej den, som står under förmynderskap eller annans husbondevälde eller som är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej den, som är dömd ovärdig föra andras talan inför rätta; ej heller den, som är i Konungens eller rikets tjänst. Nämndeman väljes för sex år, dock med rätt för den valde att efter två år avgå. Flyttar nämndeman ur valkretsen eller visar eljest giltigt hinder, då må rätten honom entlediga, ändå att han ej två år tjänstgjort. Nämndeman, som berättigad är att från tjänsten avgå, skall dock tjänsten fortfarande bestrida, till dess besked till domaren inkommit, att annan vald blivit. Den, som fyllt sextio år, vare ej skyldig att i nämnd tjänstgöra. Ej heller vare någon pliktig att, sedan han ur nämnden avgått, åter inträda förr, än efter sex år.

## 17 KAP.

## 7 §.

Ej må den vittna, som menedare, eller för sådant brott då anklagad är: ej vederdeloman, och uppenbar ovän: ej vettlös, eller den, som ej fyllt femton år: ej okänd och främmande, innan kunnigt varder, att han ej på grund av honom ådömd straffpåföljd är utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen: ej okristen, eller den, som av sådan lära är, att han om vittnes eden en falsk och skadlig mening haver: ej eget husfolk och enskilde tjänare, då de i tjänsten äro, utan så är, att grovt brott inom huset skett, och andre ej hava när varit: ej i brottmål den, som angivare är, eller de, som rykte därom utspritt, eller av andra det allenast hört hava: ej de, som i den skyldskap, eller det svägerlag med endera av sakägarne äro, som i det 13 kap. 1 § om jäv emot domaren sagt är, evad de åberopas att vittna mot eller med; och vare lag samma, där allenast trolovning skedd är: ej den, som själv, eller vars skyldemän hava i saken del, eller kunna nytta eller skada där av vänta: ej må ock fullmäktig vittna om det, som hans huvudman honom under den rättegång förtrott; finnes det, att han där före är till fullmäktig tagen, att han ej vittna måtte; då bör han saken lämna, och vittne bära.

## 10 §.

Kvinna, så gift, som ogift, må ej mindre än man vittne bära.

## 14 §.

Nu kan så hända, att både käre och svarande åsämjas, att låta den vittna, som ej är på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, men eljest jävaktig; äge domaren ändå makt att pröva, om det ske må.

## 29 §.

Tu vittnen äro fullt bevis, där i de sammanstämman. Ett vittne om själva målet gälle ej mer, än för halvt bevis; och då bör den, som käres till, med ed sig värja. Är han på grund av honom ådömd straff-

påföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller kan eden eljest honom icke utan synnerlig våda anförtros; då må han ej till saken fällas.

## 25 KAP.

### 9 §.

Är någon av underrätt dömd till döden eller till straffarbete på livstid eller för alltid till påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller förlust av medborgerligt förtroende eller förklarad skyldig att fortsätta honom förut ådömt straffarbete på livstid, skall målet, i vad det honom rör, underställas hovrättens prövning.

Varder någon, som är tilltalad vid underrätt, jämväl ställd under åtal för brott, som tillhör överrätts omedelbara upptagande, skall underrätten, sedan den meddelat utslag beträffande den under dess domvärjo hörande förbrytelsen, underställa målet i denna del hovrättens prövning, ändå att det eljest ej, efter ty nyss är sagt, skolat underställas.

Då mål underställes hovrättens prövning, give rätten till känna, vad part har att iakttaga, där han vill i hovrätten sig yttra; och låte i stad rätten samt på landet häradshövdingen inom tid, som för anförande av besvär över rättens utslag i allmänhet gäller, till hovrätten insända utslaget samt övriga protokoll och handlingar i målet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål.

Häri genom förordnas, att 3 § i lagen den 20 juni 1905 om särskild sammansättning av vissa rådstuvurätter vid behandling av handelsmål skall erhålla följande ändrade lydelse:

### 3 §.

Handelskunnig ledamot skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen utövas av den, som står under förmynderskap,

som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning,  
som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller  
som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917.

Häri genom förordnas, att 3 § i lagen om försäkringsrådet den 29 juni 1917 skall erhålla följande ändrade lydelse:

### 3 §.

Ledamot eller suppleant, som i 1 § andra stycket avses, skall vara svensk medborgare och hava uppnått tjugufem års ålder. Ej må befattningen innehavas av den,  
som står under förmynderskap,  
som är i konkurstillstånd, eller vars egendom, utan att vara avträdd till konkurs, förvaltas för borgenärers räkning,  
som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd, eller  
som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917.

Härigenom förordnas, att 26 och 30 §§ i lagen om expropriation den 12 maj 1917 skola erhålla följande ändrade lydelse:

### 26 §.

Den, som är bosatt utom länet, eller ej uppnått tjugofem års ålder, eller ej råder över sig och sin egendom, eller är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning, eller blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta, må ej utses till ordförande eller ersättare för ordföranden i expropriationsnämnder eller uppföras bland de till ledamöter i sådana nämnder valbara; dock må för Stockholms stad och län valbara utses inom såväl staden som länet.

Uppdrag, varom nu är fråga, må ej annan undandraga sig än den, som uppnått sextio års ålder eller sex år innehaft sådant uppdrag, samt tjänsteman, som är av sin tjänst förhindrad att mottaga uppdraget.

### 30 §.

Emot ordföranden eller ledamot i nämnd gälle dessa jäv: om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som är med honom sålunda skyld eller besvägrad, har del i saken eller kan vänta synnerlig nytta eller skada därav; om han såsom domare eller eljest å ämbetets vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat eller yttrat sig däri såsom sakkunnig; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under någondera partens förmanskap eller är i hans tjänst eller av honom åtnjuter lön eller underhåll; samt om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, vilken utestänger från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen.



Har expropriationsmålet varit handlagt vid häradsrätt, må ej den, som därvid suttit i häradsnämnden, av sådan orsak anses jävig. Ej heller vare den, som av kronan åtnjuter lön eller underhåll, därför jävig i mål, vari kronan är part.

Söker någon sak med ordföranden eller ledamot i expropriationsnämnd eller tillfogar honom något med ord eller gärning i ändamål att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

## Lag

om ändrad lydelse av 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

Härigenom förordnas, att 4 § i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 skall erhålla följande ändrade lydelse:

### 4 §.

Emot skiljeman gälle dessa jäv: om han ej fyllt tjugufem år; om han är med part i den skyldskap eller det svågerlag, som enligt lag utgör jäv mot domare; om han eller någon, som med honom är sålunda skyld eller besvägrad, äger del i saken eller kan därav vänta synnerlig nytta eller skada; om han såsom domare eller eljest å ämbetes vägnar deltagit i åtgärd eller beslut, som rör saken; om han varit fullmäktig i saken eller däri vittnat; om han är part i en lika sak; om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän; om han står under annans målsmanskap eller någondera partens husbondevälde eller av honom njuter lön eller underhåll; om han såsom ämbets- eller tjänsteman lyder under någondera partens förmanskap; om han blivit dömd ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; om han genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles; om han blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Har saken varit handlagd vid häradsrätt, må den, som därvid suttit i nämnden, ej av sådan orsak anses jävig såsom skiljeman. Ej

heller vare den, som av kronan njuter lön eller underhåll, förty jävig såsom skiljeman i sak, däri kronan är part.

Söker någon sak med skiljeman eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, skall det ej räknas för jäv.

Part må ej jäva skiljeman, som han själv valt eller om vars väljande parterne varit ense, så framt ej jävet uppkommit eller blivit vederligt först efter valet.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas, att 12 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar skall erhålla följande ändrade lydelse:

### 12 §.

Medlem må på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

Om uteslutning av medlem i visst särskilt fall stadgas i 65 § 2 mom.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag.

Härigenom förordnas, att 27 § i lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag skall erhålla följande ändrade lydelse:

27 §.

Evad handelsbolag slutits på bestämd tid eller icke, äge bolagsman påfordra, att bolaget genast träder i likvidation, om skäl därtill är, såsom:

att han själv eller annan bolagsman genom fortvarande sjukdom eller annat olycksfall blivit satt ur stånd att fullgöra vad honom såsom bolagsman åligger;

att annan bolagsman tredskats att göra avtalat tillskott eller, utan övriga bolagsmännens medgivande, för enskild räkning förfogat över sin andel i bolaget;

att annan bolagsmans andel i bolaget blivit i mät tagen och försåld;

att annan bolagsman i bolagets angelägenheter visat trolöshet eller grov försummelse eller vårdslöshet;

att annan bolagsman genom laga kraft ägande utslag dömts till straffarbete eller blivit för brott ställd under framtiden.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

---

## Lag

om ändrad lydelse av 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900.

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900 skall erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

*1 mom.* Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet, än nu är sagt, så ock till enskild, vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret, än som framgår av i mom. 2 omförmält registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

2 mom. Utdrag av registret, innehållande allenast upplysning, huruvida viss person blivit dömd till förlust av medborgerligt förtroende eller påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen eller ställts under framtiden för brott, som kan medföra sistnämnda påföljd,

ävensom, där så skett,

a) när och av vilken domstol utslaget meddelats samt för vilken tid sådan påföljd ådömts,

b) när den dömd efter utståndet straff blivit frigiven, eller ock, därest han från straffanstalt lösgivits enligt lagen angående villkorlig frigivning, dels när detta skett och när prøvotiden utgår eller gått till ända, dels huruvida den villkorligt medgivna friheten återkallats eller förklarats förverkad, dels ock rörande häktning av den dömd före prøvotidens utgång för brott och om åtalets utgång, samt

c) huruvida av nåd meddelats befrielse från straffpåföljden, och, i så fall, om dagen för därom fattat beslut,

skall på begäran meddelas myndighet ävensom annan, vilken utövar allmän befattning, varmed är förenad skyldighet att pröva, huruvida någon på grund av sådant utslag, som här avses, är jämlikt lag eller författning utestängd från behörighet, rättighet eller förmån.

Sådant utdrag skall ock meddelas enskild, vilken med intyg av Konungens befallningshavande eller underrätt eller häradshövding eller borgmästare styrker, att hans rätt kan vara beroende därav, att utredning av honom förebringas i avseende å omständighet, varom sådant utdrag skall innehålla upplysning.

3 mom. Därjämte skola till statistiska centralbyrån meddelas för den officiella statistiken erforderliga utdrag ur straffregistret. I sådant utdrag må icke upplysning meddelas om namnen på dem uppgifterna avse.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

samt 2:o)

## L a g

om ändrad lydelse av § 10 och § 12 mom. 1 i värnpliktslagen den 17 september 1914.

Härigenom förordnas, att § 10 och § 12 mom. 1 i värnpliktslagen den 17 september 1914 skola erhålla följande ändrade lydelse:

## § 10.

Värnpliktig, vilken är på grund av honom ådömd straffpåföljd utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, må ej fullgöra honom åliggande tjänstgöring. Sådan värnpliktig anses likställd med den, som erhållit uppskov med tjänstgöring.

Värnpliktig, som på grund av honom ådömd straffpåföljd ej må tjänstgöra.

## § 12.

1. Vederbörande mantalsskrivningsförrättare åligger att, sedan mantalsskrivningarna blivit avslutade, med ledning av mantalsslängderna uppsätta fullständiga listor över inskrivningsskyldiga värnpliktiga. Dessa listor skola för granskning översändas till vederbörande pastorsämbeten, vilka genom anteckning å dem böra upplysa, dels om någon av däruti upptagna värnpliktiga är på grund av honom ådömd straffpåföljd för alltid eller för viss tid utestängd från behörighet och rättigheter, som omförmälas i 2 kap. 19 § strafflagen, eller avlidit eller avflyttat till annan ort, som, då den är känd, bör uppgivas, eller är inskriven å sjömanshus, med uppgift på sjömanshuset, dels om och vilka inskrivningsskyldiga värnpliktiga efter mantalsskrivningen inflyttat i församlingen, med uppgivande, där så ske kan, från vilken ort inflyttningen skett, varefter listorna, bekräftade med vederbörande pastorers underskrifter och åtföljda av de värnpliktigas prästbetyg, skola till mantalsskrivningsförrättaren återsändas. Mantalsskrivningsförrättaren insänder dessa listor, behörigen transporterade och summerade, ävensom prästbetygen till Konungens befallningshavande, som ofördröjligen översänder dem till vederbörande inskrivningsbefälhavare.

Åtgärder för inskrivning m. m.

Denna lag skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Enligt det i propositionen nr 68 omförmälda förslaget till vissa ändringar i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet skulle åt § 2, § 9 mom. 3 första stycket, § 26 mom. 1 och § 27 i förordningen givas följande avfattning:

Propositionen nr 68.

## § 2.

För rättigheten att idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe, eller att, med biträde av annan än hustru och

hemmavarande barn, till avsalu tillverka fabriks- och hantverksarbeten, eller såsom yrke utöva annan hantering, fordras såsom villkor att råda över sig själv och sin egendom.

### § 9.

*Mom. 3.* Vill handlande utom den ort, där han, på sätt i mom. 1 och 2 sägs, anmält sig till handels idkande, eller ock å sådan ort, innan kontor av stadigvarande beskaffenhet där inrättats, på kortare tid å auktion eller under hand annorledes än å marknad avyttra lager av handelsvaror (så kallad *realisation*), åligger honom att därtill söka tillstånd, i Stockholm hos överståthållarämbetet och i övriga orter hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där försäljningen skall äga rum, med uppgift om kommun, varinom och tid, varunder han inom varje kommun årnar bedriva försäljningen; skolande vid dylik ansökning fogas dels betyg att sökanden efter behörig anmälan inom riket idkar handel och gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, dels ock förteckning å varulagret. Önskar sökanden begagna biträde vid rörelsens utövande, skall han jämväl uppgiva den eller de personer, han vill därtill använda, samt angående sådan person avlämna, om det gäller gift kvinna, som med mannen sammanlever, ej mindre bevis om mannens tillåtelse än även betyg att hon gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, och i fråga om annan person, jämte nu nämnda betyg, även betyg att personen råder över sig och sin egendom.

### § 26.

*Mom. 1.* På särskild prövning av Kungl. Maj:t eller, i fall som avses i mom. 3 av denna §, av överståthållarämbetet eller Kungl. Maj:ts befallningshavande skall bero, om utländsk man eller kvinna må här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering.

Utlännings ansökning om Kungl. Maj:ts tillstånd till utövande av näring skall, innefattande uppgift på den stad eller ort å landet, där rörelsen eller hanteringen må idkas, göras i Stockholm hos överståthållarämbetet och i andra orter hos Kungl. Maj:ts befallningshavande med bifogande av

a) betyg att den sökande är myndig samt

b) vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till staten och kommunen under tre år.

Sedan ytterligare upplysningar om den sökande, där sådana finnas nödiga, ävensom vederbörandes förklaringar blivit infordrade, har överståthållarämbetet eller Kungl. Maj:ts befallningshavande att med eget utlåtande insända samtliga handlingarna till finansdepartementet.

### § 27.

Önskar utlänning tillstånd till drivande av masugn eller hytta, stångjärnsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som avser tillgodogörande eller förädling av mineralrikets alster och ej är att anse såsom hantverk, skall ansökning därom, ställd till Kungl. Maj:t och åtföljd av det i § 26 litt. a) föreskrivna betyg, ingivas till bergsöverstyrelsen, som därvid förfar på enahanda sätt, som i nämnda § är för överståthållarämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande föreskrivet.

De i förevarande propositioner framlagda förslagen leda sitt upphov från en av riksdagen i skrivelse den 9 mars 1909 gjord framställning därom, att Kungl. Maj:t måtte utreda, under vilka förutsättningar straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende kunde ur lagstiftningen borttagas, samt för riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelser, vartill en dylik utredning kunde föranleda. De synpunkter, som av riksdagen i dess skrivelse framhållits, synas hava i förevarande förslag blivit väl tillgodosedda. Genom desammas antagande böra de menliga verkningarna av bistraffet förlust av medborgerligt förtroende så vitt möjligt är, förebyggas. De bestämmelser, som äro avsedda att träda i stället för stadgandena om nämnda straffpåföljd, synas överensstämma med den av riksdagen i dess berörda skrivelse uttalade uppfattningen, att vissa brott alltid måste anses vara av den beskaffenheten, att den, som därtill blivit förvunnen, borde även efter därför utståndet straff vara diskvalificerad till utövande av vissa medborgerliga funktioner eller rättigheter, vare sig för alltid eller för viss tid.

*Utskottets  
yttrande.*

Beträffande det närmare innehållet av de i propositionerna nr 63 och 67 framlagda förslagen och de skäl, som legat till grund för dessa, får utskottet hänvisa till propositionerna jämte de därvid fogade utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

Det i propositionen nr 68 omförmälda förslaget till vissa ändringar i näringsfrihetsförordningen överensstämmer med det förslag, som de särskilt tillkallade sakkunniga framlagt i sitt betänkande om borttagande av

straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende. I motiveringen till ändringarna i näringsfrihetsförordningen erinra de sakkunniga först där-om, att riksdagen redan år 1890 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, dels huruvida icke stadgandet i nämnda förordning om god frejd som villkor för idkande av handel, hantverk eller annat yrke kunde upphävas, dels ock om och i vad mån enahanda villkor kunde borttagas, där det förekomme i andra författningar om näringslivet, samt till riksdagen härom göra den framställning, vartill utredningen av frågan kunde giva anledning. Sedan kommerskollegium i infortrat yttrande förklarar, att den åsikten vore allmän, att borttagandet av villkoret om god frejd vore ägnat att försvaga kravet på redbarhet hos näringsidkarna och sålunda minska förtroendet för näringslivet till men för detsamma, hade emellertid Kungl. Maj:t beslutat att riksdagens framställning icke skulle till någon vidare åtgärd föranleda. Till stöd för sitt förslag anföra de sakkunniga härefter i huvudsak följande. De sakkunniga hade den uppfattningen, att även om skada genom minskat förtroende för näringslivet till men för detsamma kunde tänkas i någon mån inträffa genom undanröjande av god frejd som villkor för erhållande av handelsrättigheter, denna risk dock torde böra tagas med hänsyn till vikten av att brottslingen, som ådömts den påföljd, som enligt de sakkunnigas förslag vore avsedd att träda i stället för vanfrejdsstraffet, icke utestänges från i näringsfrihetsförordningen avsedd yrkesverksamhet. Om den frigivne finge rätt att fortsätta i det yrke, han tidigare kunde hava utövat, eller lyckades förvärva sig nytt näringsfång av i nämnda förordning avsett slag, skulle denna utväg till försörjning vara i särskilt hög grad ägnad att hålla honom uppe. Genom den mera självständiga och i övrigt fördelaktiga ställning, han genom detta näringsfång förvärvade, skulle för honom bortfalla många frestelser och anledningar att ånyo begå brott, vartill komme intresset att ej förlora en god ställning. Det vore således ett verkligt samhällsintresse att dessa brottslingar icke utan tvingande skäl berövades här ifrågavarande tillfällen att på hederligt sätt försörja sig.

Över de sakkunnigas förslag infortrades av Kungl. Maj:t yttranden bland annat av överståthållarämbetet, Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen och kommerskollegium. Kommerskollegium inhämtade före avgivande av eget utlåtande yttranden av handelskamrarna i riket ävensom av Sveriges redareförening och Sveriges fartygsbefälsförening. Utskottet har tagit del av de i ärendet avgivna yttrandena.

Det övervägande flertalet av Kungl. Maj:ts befallningshavande hava tillstyrkt förslaget. Tre länsstyrelser, nämligen de i Jönköpings, Väster-



bottens och Norrbottens län, hava däremot avstyrkt detsamma, under det att överståthällarämbetet samt länsstyrelserna i Kronobergs, Hallands och Örebro län framställt betänkligheter mot förslaget, därvid aberopande i huvudsak samma skäl som de i kommerskollegii yttrande över 1890 års riksdagsskrivelse anförda.

Styrelsen för Sveriges redareförening och Sveriges fartygsbefälsförening hava förklarat, att de intet hade att erinra mot de sakkunnigas förslag. Östergötlands och Södermanlands industri- och handelskammare, Gotlands handelskammare, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare hava obetingat tillstyrkt förslaget. Handelskammaren i Göteborg har yttrat, att ehuru väl handelskammaren icke kunde undgå att hysa betänkligheter mot förslaget, handelskammaren dock icke ville motsätta sig detsamma. Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare har förklarat sig möta den föreslagna reformen med tveksamhet. Bestämt avstyrkande hava handelskammaren i Gävle samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare uttalat sig. Stockholms handelskammare, Smålands och Blekinge handelskammare, handelskammaren i Karlstad för Värmlands län, Dalsland och Bohuslän samt handels- och industrikammaren för Örebro och Västmanlands län hava framhållit, att de endast under den förutsättningen kunde tillstyrka förslaget, att i stället för god frejd annat villkor stadgades för erhållande av handelsrättigheter, på det att straffade personer skulle förhindras omedelbart efter straffets avtjänande öppna handel eller rörelse och därigenom minska handelsståndets anseende.

Kommerskollegium har i sitt utlåtande ställt sig på sistnämnda ståndpunkt. Kollegium föreslog nämligen, att, i avbidan på en av kollegium tillstyrkt, fullständig omarbetning av näringsfrihetsförordningen, som hinder för handelsrättigheters förvärvande skulle i stället för vanfrijdsstraff provisoriskt stadgas ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen. Som stöd för denna åsikt åberopade kommerskollegium sitt i anledning av 1890 års riksdagsskrivelse avgivna yttrande i frågan under framhållande, att det vore nödvändigt att äga bestämmelser, vilka utan att medföra onödigt svåra verkningar, tjänade till att diskvalificera samhällsskadliga element och utestänga dem från sådan näringsverksamhet, för vilkens utövande borde krävas allmänt förtroende.

Vid vägande mot varandra av de olika uppfattningar, som enligt denna redogörelse för ärendets behandling framkommit, har utskottet anslutit sig till den åsikt, som kommit till uttryck i de sakkunnigas och Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet förbiser visserligen icke, att de intressen,

som ligga till grund för kravet på vanfrejdsstraffet eller någon dess motsvarighet såsom diskvalifikationsgrund i fråga om förvärvande av handelsrättigheter, äro värda allt beaktande. Utan tvivel måste det anses vara ett bestämt samhällsintresse att hos utövare av handel och närliggande yrken kunna finna hederlighet och oförvitlighet. Men för vinnande av detta önskemål är vanfrejdsstraffet eller vad som föreslås skola ersätta detsamma ett olämpligt medel, även bortsett från de menliga följderna för dem, det närmast drabbar. Å ena sidan innebär nämligen god frejd enligt lagens mening icke en borgen för oförvitlighet, medan å andra sidan det visat sig — något som också av flera länsstyrelser i deras utlåtanden påpekats — att hittills gällande bestämmelser icke hindrat vanfrejdad person från att, genom kringgående på ett eller annat sätt av lagen, driva handel eller hantverk.

Tyngst väger dock hänsynen till den, som träffas av straffets verkningar. Svårast bland dessa framstår det hinder, straffet utgör för den frigivne att genom arbete på hederligt sätt förskaffa sig sin utkomst. De sakkunnige hava också, såsom ovan anförts, kraftigt framhållit den stora betydelse det i detta avseende skulle äga för en brottsling att efter utståndet straff kunna i handel eller annan liknande näring förvärva en tryggad och självständig ställning. Att såsom från visst håll påyrkats alltså utestänga de frigivna från möjligheten härtill och sålunda på en av de punkter, där betydelsen av en förändring för dem skulle vara störst, bliva kvar vid det gamla, skulle vara att motverka vad man i övrigt velat vinna genom lagstiftningen.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet ej funnit anledning till anmärkning mot avfattningen av de ifrågavarande lagförslagen, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte

1:o bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 63, i vad densamma blivit till lagutskottet hänvisad;

2:o bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 67; och

3:o i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke funnit något att erinra mot det i Kungl. Maj:ts proposition nr 68 avhandlade förslaget till vissa ändringar i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Stockholm den 12 mars 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

**Reservationer** vid punkt 3:

1:o) av herrar greve *Spens* och *Tisell*, vilka ansett, att utskottet vid denna punkt bort hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen beträffande Kungl. Maj:ts proposition nr 68 tillstyrkte sådana ändringar i §§ 2, 9, 26 och 27 av näringsfrihetsförordningen, som Kommerskollegium i sitt den 12 januari 1916 i ärendet avgivna utlåtande förordat, samt

att till följd härav utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

De i förevarande — — — för viss tid.

Beträffande det — — — förda protokoll.

Det i propositionen nr 68 — — — att försörja sig.

Över de sakkunnigas — — — avgivna yttrandena.

Det övertvägande flertalet — — — riksdagsskrivelse anförda.

Styrelsen för — — — handelsståndets anseende.

Kommerskollegium har i utlåtande den 12 januari 1916 anfört bland annat följande:

Av de till Kollegium nu inkomna yttrandena framgår emellertid, att inom näringsidkarnes kretsar ganska allmänt den uppfattningen fortfarande är förhärskande, att det ej är tillrådligt att, på sätt de sakkunniges förslag åsyftar, helt eftergiva det krav å vitsord om vederbörande utövares vandel, som sagda förordning uppställer i fråga om vissa slag och former av näringsutövning. De flesta handelskamrarna hava därför antingen bestämt avstyrkt borttagandet av det åsyftade villkoret för näringsutövning eller ock påyrkat, att den föreslagna ändringen måtte genomföras endast under förutsättning att man på annat sätt söker genom lagstiftning åvägabringa en garanti för att icke personer, som ådömts straff för vissa brott, skola kunna omedelbart efter utståndet straff börja självständig näringsverksamhet. Även om, såsom redan anförts, Kollegium för sin del finner de nuvarande bestämmelserna på området föga väl avvägda för det syfte, de avse att betjäna, finner dock jämväl Kollegium betänkligt att borttaga det nu gällande villkoret utan att ersätta detsamma med andra bestämmelser, som äro bättre lämpade att, utan att föra med sig onödigt svåra verkningar, diskvalificera samhällsskadliga element och utestänga dem från sådan näringsverksamhet, för vilkens utövande bör krävas allmänt förtroende. Kollegium erinrar i detta sammanhang därom att, med föranledande av en inom näringskretsar och

eljest uttalad önskan om näringslagstiftningens modernisering samt jämväl om fastställande av vissa allmänna och rent fackliga kvalifikationer för rätten att driva näring, Kollegium i underdånigt utlåtande av den 2 juni 1913 tillstyrkt att Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om verkställande av en revision av näringsfrihetsförordningen jämte därmed sammanhängande författningar. Bedömandet av i vilken utsträckning villkor av den beskaffhet, varom här fråga, bör krävas för rätten att idka näring synes Kollegium stå i det nära sammanhang med frågan om en allmän revision av näringsfrihetsförordningen, att de böra behandlas och avgöras i ett sammanhang. Kollegium finner häri en ytterligare anledning att, så snart omständigheter medgiva, sistnämnda revisionsarbete påbörjas. För att emellertid detta arbete, vilket kan förutsättas taga åtskillig tid i anspråk, ej skall alltför länge fördröja lösningen av de föreliggande lagstiftningsproblemet om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende, synes kunna, för det fall att en dylik lösning anses böra ske utan tidsutdräkt, ifrågakomma såsom en interimistisk åtgärd att utfärda bestämmelse i sådan riktning, att i stället för det i §§ 2, 9, 26 och 27 av näringsfrihetsförordningen åsyftade villkoret om god frejd skall gälla, att vederbörande skall styrka sig icke vara ådömd påföljd, varom stadgas i de sakkunniges förslag till ändrad lydelse av 2 kap. 19 § allmänna strafflagen.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag i propositionerna nr 63 och 67 har utskottet icke haft något att erinra.

Vidkommande däremot propositionen nr 68 har utskottet på de av Kommerskollegium i dess owantagna utlåtande anförda skäl anslutit sig till den åsikt, som Kommerskollegium i samma utlåtande uttalat.

På grund härav — — — hemställa,  
att riksdagen måtte

1:o) bifalla — — — hänvisad.

2:o) bifalla — — — nr 67; och

3:o) i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen beträffande Kungl. Maj:ts proposition nr 68 tillstyrkte sådana ändringar i §§ 2, 9, 26 och 27 av näringsfrihetsförordningen, som Kommerskollegium i sitt den 12 januari 1916 i ärendet avgivna utlåtande förordat.

2:o) av herr *Rogberg*, som instämt i greve Spens och herr *Tisells* yrkanden.